

Конохова З.П.*к.е.н., доцент,**доцент кафедри економічної кібернетики**та маркетингового менеджменту,**Національний технічний університет**«Харківський політехнічний інститут»***Konokhova Zoja***National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute"*

ІНФОРМАЦІЙНА СУТНІСТЬ ВІДНОСИН ВЛАСНОСТІ

INFORMATIONAL ESSENCE OF OWNERSHIP RELATIONS

Анотація. У статті досліджено інформаційну сутність відносин власності та їх місце в економічній системі. Економіка розглядається як комунікаційна система, а відносини власності – як її основний структуроутворюючий фактор, що визначає види зв'язків та характер елементів системи, структуру системи та закони її розвитку. Інформаційна сутність власності розкривається у її визначенні як сукупності даних, інституційно оформлених у правові норми режиму доступу до обмежених ресурсів або благ, які сприймаються економічними суб'єктами й перетворюються на відповідну інформацію. Звертається увага на роль поділу праці у виникненні асиметрії інформації. Аналізується структура категорії «власність» щодо інформаційного характеру її складових частин. Визначається інформаційний характер специфікації прав власності.

Ключові слова: власність, інформаційна сутність власності, економічна система, зв'язки в економічній системі, транзакційні витрати, специфікація прав власності.

Постановка проблеми. Розвиток інформаційної економіки вимагає перегляду поглядів на основні економічні категорії, перш за все виявлення сутності, властивостей та законів розвитку інформаційного втілення економічної системи як такої та системи змішаного типу, що є найбільш поширеною у світі.

Аналіз інформаційної сутності відносин власності має істотне значення у дослідженні економіки як комунікативної системи, ефективність функціонування якої за сучасних умов переважно визначається формами, швидкістю та адекватністю передачі інформації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різноманітним аспектам цієї проблеми присвячено величезну кількість наукових робіт, що висвітлюють цілу палітру поглядів, акцентів та нюансів функціонування сучасної економіки.

Так, Дж. Стіглер у своїй піонерній роботі «Економічна теорія інформації» [1] визнає той факт, що прийняття рішення в економіці визначається не тільки ціною, але й інформацією, що є у наявності.

Дж. Ходжсон у статті «Звички, правила та економічна поведінка» зазначає, що «сучасна економіка все більше зміщує акцент дослідження на «інформаційні проблеми», але при цьому,

«ці проблеми зазвичай визначаються надзвичайно вузько – виходячи з концепції неповноти інформації або знання» [2].

Нині у світі активно здійснюються дослідження у галузі інформаційної економіки [3–8], вивчаються зміни у структурі економічної системи, закономірностях її динаміки [9, с. 78–82; 10] та аналізуються інші проблеми функціонування економічної системи за умов інформаційного вибуху.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Однак, формулюючи та вивчаючи ці проблеми, дослідники недостатньо уваги приділяють інформаційній сутності самої економічної системи, її елементів та структуроутворюючих факторів.

Економічна система – це сукупність економічних суб'єктів і зв'язків між ними, яка характеризується цілісністю та цілеспрямованістю функціонування. Будь-яка економічна система – це взаємодія людей, які використовують економічні ресурси задля виробництва матеріальних цінностей. Взаємодія економічних суб'єктів проявляється у зв'язках між ними. Зв'язок – це певне обмеження свободи дій пов'язаних суб'єктів, тому види зв'язків, які є специфічними для кожної економічної системи, повинні бути визначені основним структуроутворюючим фактором, яким є панівна форма власності.

Ступінь розвитку економіки (тип економічної системи) можна оцінити за такими двома ознаками: які ресурси використовуються та в яких обсягах; як люди взаємодіють у процесі виробництва матеріальних благ. Американський економіст К. Келлі писав, що «комунікації – це не просто сектор економіки. Комунікації – це сама економіка» [11].

В економіці дії господарюючих суб'єктів формують систему зв'язків, отже, створюють внутрішню інформацію¹. Крім того, інформація, що надходить ззовні в економічну систему, активно впливає на структуру зв'язків між елементами та, відповідно, на протікання процесів і вид функціональних залежностей. Власне, зв'язки між господарюючими суб'єктами, що формують структуру економічної системи, а також між ними та державою, яка регулює економічні процеси, мають суто інформаційний характер.

Можна стверджувати, що саме обсяг інформації, яким оперує та чи інша людська спільнота, виробляючи засоби свого існування, характеризує ступінь розвитку цієї спільноти, насамперед рівень розвитку та тип економічної системи.

¹ Дж. Стігліц і Дж. Акерлоф показали, що економічна інформація є ендогенною, тобто формується тільки в процесі спілкування суб'єктів.

Оскільки підґрунтям диференціації економічних систем є відносини власності, які визначають характер елементів системи та зв'язків між ними, а також тип управління (координації дій економічних суб'єктів), необхідним є дослідження інформаційної сутності цих відносин.

Мета статті. Головною метою роботи є аналіз інформаційних аспектів структуруючого елементу економічної системи, а саме відносин власності.

Виклад основного матеріалу. Відомо, що існує два різних підходи до сутності власності у марксистській та західній економічній теорії. Відповідно до марксистського підходу відносини власності посідають основне місце у будь-якому способі виробництва, а зміна способів виробництва відбувається відповідно до зміни домінуючих форм власності.

Західна економічна теорія пов'язує поняття власності з обмеженістю економічних ресурсів порівняно з потребою в них. Це протиріччя розв'язується через виключення певних суб'єктів з доступу до обмежених ресурсів, яке забезпечує інститут власності. У роботах західних економістів також набула певного поширення економічна теорія прав власності (А. Оноре²). Сутність її полягає в тому, що власністю є не ресурси, а «пучок прав» щодо їхнього використання.

Таким чином, з цих позицій власність розглядається як право контролювати використання певних ресурсів і розподіляти витрати й вигоди, які при цьому виникають, тому об'єктом вивчення є поведінкові відносини між людьми, санкціоновані законами, розпорядженнями, традиціями та звичаями суспільства, які виникають у зв'язку з існуванням та використанням благ. Правові аспекти власності найбільш повно використані представниками інституційної та неінституційної шкіл. Ними розроблені так звані інститути власності, тобто формалізовані правила й неформалізовані норми, що санкціонують поведінку людей по відношенню до тих чи інших економічних благ.

Однак за різноманіттям поглядів на сутність власності як такої стоїть фактична єдність у питанні ролі власності в економічній системі. Домінуюча форма власності визначає економічний спосіб поєднання працівників із засобами виробництва, мету функціонування економічної системи та умови її розвитку, характер виробництва, розподілу, обміну та доступу до споживання економічних благ, соціальну структуру суспільства й положення індивіда, соціальних груп, класів суспільства. Ці характеристики визначають тип економічної системи.

Будь-яка економічна система має структуру, яка формується певними видами зв'язків між її елементами. Стан елементу системи може змінюватися як у результаті внутрішніх процесів, що відбуваються всередині цього елемента, так і під впливом тих чи інших вхідних сигналів, які надходять ззовні або від інших елементів системи. Кожен елемент системи може формувати вихідні сигнали, що залежать від стану елементу та вхідних сигналів, що сприймаються ним у цей момент часу. Ці сигнали або передаються на інші елементи системи (служачи для них вхідними сигналами), або входять як складова частина до переданих за межі системи вихідних сигналів усієї системи загалом.

Будь-яка більш-менш складна економічна система у процесі свого існування споживає й виробляє великий обсяг інформації. При цьому обсяг інформації, необхідний для нормального функ-

ціонування економічних об'єктів, і вимоги до швидкості прийняття інформації економічною системою неухильно зростають.

За інформаційного бачення економічна система в найбільш абстрактному вигляді може бути представлена структурою, на нижньому рівні якої перебувають ділянки технологічного процесу, а на більш високих – вузли управління, пов'язані з об'єктами управління й каналами зв'язку між собою.

Як зазначає І.В. Пещанська [13], для економіки, як і для будь-якої природної або соціальної системи, інформаційні процеси мають вирішальне значення щодо таких її характеристик:

- самоорганізація, внутрішня впорядкованість;
- стійкість і життєздатність;
- подальша еволюція.

Всі наведені вище властивості системи, що самоорганізується, взаємопов'язані. Безсумнівно, здатність до самоорганізації, внутрішня впорядкованість є умовами стійкості, життєздатності та подальшого розвитку системи. Еволюція виявляє й закріплює найбільш життєздатні форми структурних елементів і самої системи загалом, відповідно, найбільш організовані та стійкі з них.

Обмін інформацією є необхідною умовою як процесів організації, управління, так і самоорганізації системи. Англійський дослідник К. Хаттен зазначав, що інформація означає порядок, комунікація є творенням порядку з безладу чи принаймні збільшенням ступеня впорядкованості порівняно з тією, яка існувала до отримання сповіщення [14, с. 42].

Еволюція форм суспільного господарства, економічних систем фактично є проявом розвитку комунікаційних процесів, що відбувалися щодо матеріального виробництва, розподілу виробленого продукту, форм споживання та, відповідно, розвитку форм і методів обміну інформацією.

Так, внутрішня впорядкованість безпосередньо суспільного натурального господарства в межах громади досягалася за рахунок його малих масштабів, обмежених межами роду, племені, сім'ї. Крім того, існувала єдина суспільна власність, виробничі процеси були простими, а виробничі ресурси – неспеціалізованими. Внаслідок цього господарство було легко оглянути, інформація передавалася через особисті контакти членів громади, на основі чого прямо контролювався процес виробництва і здійснювався прямий розподіл продуктів. Таким чином, організація будувалась на основі повної інформації про потреби й виробничі можливості.

Суспільний поділ праці назавжди руйнує такі патріархальні форми господарства. Спеціалізація вимагає кооперації, отже, обміну інформацією. Втрачається необхідна інформаційна умова існування общинного натурального господарства, тобто його повна прозорість для керуючого центру.

Як відомо, для існування ринку необхідні дві умови, такі як суспільний поділ праці й приватна власність. Кожна з цих умов відіграє свою роль у створенні підґрунтя ринкового обміну.

Так, суспільний поділ праці, по-перше, створює сенс самого обміну, оскільки обмінюватися можуть тільки різні блага, по-друге, викликає підвищення продуктивності праці і, відповідно, збільшення товарної маси, що підлягає обміну.

Приватна власність, по-перше, робить обмін можливим, оскільки для нього необхідно, щоби суб'єкт міг вільно розпоря-

² Поняття «пучок прав власності» було запропоновано англійським юристом А. Оноре. Воно включає 11 елементів (прав), таких як право володіння; право користування; право управління; право на дохід; право на «капітальну цінність» речі, що припускає право на відчуження, споживання, втрату, зміну або знищення речі; право на безпеку; право на передачу речі у спадок або за заповітом; безстроковість; обов'язок утримуватися від використання речі шкідливим для інших способом; відповідальність у вигляді стягнення; залишковий характер [12, с. 11–12].

джатися своїм продуктом. По-друге, приватна власність забезпечує матеріальну зацікавленість, створює стимул, оскільки дає змогу вловлювати й закріплювати за собою вигоду від обміну.

Загальним у цих двох умовах існування ринку є те, що обидві вони роз'єднують суспільство на безліч господарюючих суб'єктів (індивідуумів та їх асоціацій), що намагаються реалізувати власні матеріальні інтереси. Для задоволення своїх потреб вони мають вступати в певні економічні відносини щодо обміну благами.

Процес купівлі-продажу товару на ринку є процесом зміни власника товару та процесом реалізації зв'язків між економічними суб'єктами. Товар – це сукупність споживчих властивостей та сукупність («пучок») прав, наявність яких інформує покупця про те, яким чином обмежений доступ до користування товаром, хто має право володіти товаром і на яких умовах, яким чином сформульоване право на управління цим товаром у його власника, хто має право на дохід від його використання, а також інші елементи «пучка прав» за А. Оноре, які передаються разом із товаром у процесі купівлі-продажу.

Однак покупець дізнається про споживчі та правові властивості товару за сигналами, посланими товаром (та сприйнятими органами почуттів покупця), а також у вигляді даних, що транслюються продавцем, рекламою, характеристиками товару, переданими покупцеві іншими людьми (знайомими, ЗМІ тощо)³. Таким же чином покупець отримує дані щодо рідкості товару, обмеженості доступу до нього тощо. Оскільки покупець сприймає зазначені дані та використовує їх, приймаючи рішення про покупку, можна говорити про отримання ним інформації про товар. Саме отримана інформація формує суб'єктивну цінність товару для конкретного покупця.

Ціна товару, яку готовий заплатити покупець, відображає не тільки його цінність, засновану на фізичних або соціальних характеристиках, але й цінність, пов'язану з набором відчужуваних і привласнених прав, а також цінність специфічної інформаційної сутності товару.

Таким чином, продавець продає, а покупець купує не тільки сам товар (благо), його матеріальну (нематеріальну) сутність, право власності на нього, але й право на володіння специфічною інформаційною сутністю й право контролю над тією її частиною, яка покупцеві ще не відома, на відміну від загальновідомої. Отже, формується асиметричність інформації, яка виникає за наявності істотної специфічної інформації про товар (благо), коли вона не розподілена серед інших індивідів. Загальновідома, або загальнодоступна, інформаційна сутність може бути рівномірно розподілена, що виключає явище асиметрії. Дійсно, якщо б на ринку «лимонів» Дж. Акерлофа [16] продавець неякісного автомобіля мав би лише автомобіль на праві власності (без права власності на інформацію про нього), тобто не тільки сам продавець, але й багато інших знали би про реальну якість продаваного автомобіля, то ніякої асиметричності не існувало би.

Очевидно, що процес обміну породжує певну кількість протиріч, основним з яких є протиріччя між інформаційним запитом покупця та інформаційною пропозицією продавця, яка складається з інформації про абстрактну вартість товару та інформації про його конкретні споживчі характеристики. Отже, в процесі обміну виникають зародки асиметрії інформації, які в розвинутому ринковому господарстві стануть суттєвим фактором, що

визначає поведінку економічних суб'єктів і навіть приведуть до формування досить специфічного типу інфраструктури, а саме інформаційної інфраструктури ринку. Інструментом вирішення цього протиріччя можна, на нашу думку, вважати гроші як втілення абстрактної вартості сукупної інформації про певний товар.

За умов збільшення кількості актів обміну та підвищення інтенсивності обміну інформацією актуалізується інформаційна сутність власності.

Власність у сучасному розумінні може бути визначена як система відносин між економічними суб'єктами щодо привласнення матеріальних або нематеріальних об'єктів. Однак кількість таких об'єктів в економіці обмежена. Таким чином, власність можна розглядати як сукупність даних, інституційно оформлених у правові норми щодо режиму доступу до обмежених ресурсів або благ, які сприймаються економічними суб'єктами й перетворюються на відповідну інформацію.

Дослідження категорії власності передбачає визначення суб'єкта, об'єкта та відносин власності. Інформаційний аспект такого дослідження розкривається у встановленні таких обставин.

По-перше, суб'єкт власності надсилає сигнал у систему та до інших суб'єктів про те, що саме він має право на володіння (розпорядження, користування залежно від рівня реалізації права власності) певним об'єктом та реалізує весь «пучок прав» власності щодо цього об'єкта.

По-друге, об'єкт власності, який належить до обмежених благ або ресурсів, транслює в систему сигнали про свою приналежність певному суб'єкту.

По-третє, відносини власності, як відомо, можуть розглядатись у двох аспектах, таких як відносини між суб'єктом та об'єктом, відносини між суб'єктами щодо об'єкта.

Відносини між суб'єктом та об'єктом можуть існувати у двох варіантах, таких як ставлення суб'єкта до об'єкта як до свого (привласнення) або як до чужого (відчуження). У першому випадку в систему транслюється сигнал про те, що саме цей об'єкт є власністю саме цього суб'єкта, цей суб'єкт може реалізувати весь «пучок прав» щодо цього об'єкта. У цьому разі виникає питання охорони права власності суб'єкта, тобто формується підґрунтя для виникнення особливого виду транзакційних витрат, а саме витрат недопущення заволодіння об'єктом іншими суб'єктами⁴. У ситуації відчуження транслюється сигнал протилежного змісту.

Очевидно, якщо об'єкт є власністю одного суб'єкта, то він (об'єкт) виключений зі власності всіх інших суб'єктів. Отже, формуються відносини між суб'єктами щодо об'єкта. У цій ситуації транзакційні витрати з недопущення заволодіння об'єктом іншими суб'єктами формуються повністю та перетворюються на статтю витрат державного бюджету (на мікрорівні цей вид витрат компенсується лише частково, тобто як витрати на оформлення права власності, а інфраструктура юридичного забезпечення та захисту прав власності у країні фінансується державою). Якщо спостерігаються багатосуб'єктні відносини власності, то в систему транслюються сигнали щодо взаємин суб'єктів, що сумісно володіють об'єктом.

Як зауважили А. Алчіан і Г. Демсец, про те, якою мірою та чи інша правомочність на річ належить власнику, можна судити за тим, наскільки його рішення зумовлює її дійсне використання [18, с. 17]. Отже, інституційне оформлення інформації про доступ до обмеженого ресурсу або блага визначає також

³ М. Портер пише: «Більшість продуктів завжди містять і фізичний, і інформаційний компоненти. Останнім, в широкому розумінні, є все те, що покупцеві потрібно знати для того, щоб придбати і використовувати продукт для досягнення бажаного результату. Іншими словами, продукт включає інформацію про свої характеристики і про те, як вони повинні використовуватися і підтримуватися» [15].

особу, що приймає рішення щодо долі та використання об'єкта, орієнтує інших економічних суб'єктів на необхідність взаємодії з цим суб'єктом у ринкових відносинах.

Таким чином, відносини власності в усіх своїх проявах є джерелом сигналів щодо приналежності об'єкта певним суб'єктам та ступеня повноти зазначеної приналежності.

Чим ширше набір прав, пов'язаних з цим ресурсом, тим вище його (ресурсу) корисність. Так, власна річ і річ, взята напрокат, мають різну корисність для споживача, навіть якщо фізично вони абсолютно ідентичні. Економічні агенти не можуть передати в обмін більше правомочностей, ніж вони мають, тому розширення чи звуження наявних у них прав власності буде приводити також до зміни умов і масштабів обміну (збільшення або зменшення числа угод в економіці), якщо про ці зміни будуть поінформовані учасники ринкових процесів.

Як до предмета аналізу відносин власності дослідники звертаються зазвичай до режиму приватної власності. Право приватної власності розуміється не просто як арифметична сума правочинів, а як складна структура. Її окремі компоненти взаємно обумовлюють один одного. Ступінь їх взаємозв'язку проявляється в тому, наскільки обмеження будь-якої правомочності (аж до повного її усунення) впливає на реалізацію власником інших правочинів.

Високий ступінь винятковості, притаманний приватній власності, має два поведінкових наслідки:

– винятковість права передбачає, що на власника й тільки на нього падають усі позитивні й негативні результати здійснюваної ним діяльності, тому він виявляється зацікавленим у максимально повній поінформованості щодо них та їх урахуванні під час прийняття рішень;

– винятковість права відчуження означає, що в процесі обміну річ буде передана тому економічному агенту, який запропонує за неї найвищу ціну, отже, буде досягнуто ефективний розподіл ресурсів в економіці; реалізація цього наслідку є можливою за максимально вільних та конкурентних умов переходу права власності, що забезпечується максимально вільним поширенням інформації щодо намірів власника продати об'єкт власності.

Захист системи приватної власності західними економістами базується саме на цих аргументах про ефективність. Точне визначення змісту прав власності (специфікацію прав) та їхній захист державними інституціями вони вважають найважливішою умовою ефективного функціонування економіки.

Специфікація прав власності означає точне визначення не тільки суб'єкта власності, але й її об'єкта, а також спосіб наділення нею. Інформація про результати цього визначення та покарання за спробу незаконного позбавлення власника об'єкта власності має бути доступною всім ринковим агентам.

Специфікація прав власності сприяє створенню стійкого економічного середовища, зменшуючи невизначеність і формуючи у індивідумів стабільні очікування щодо того, що вони можуть отримати в результаті своїх дій, на що вони можуть розраховувати у відносинах з іншими економічними агентами. Очевидною є інформаційна складова частина цього процесу.

Зміст і розподіл цих прав впливають і на алокації ресурсів, і на обсяг та умови обміну, і на розподіл та рівень доходу, і на процеси ціноутворення.

Висновки і пропозиції. Таким чином, дослідження інформаційної сутності відносин власності дає змогу обговорювати можливі інструменти впливу на основні макроекономічні процеси, ефективність функціонування організаційних структур в економіці, отже, на темпи та якість розвитку економічної системи.

Література:

1. Стиглер Дж. Экономическая теория информации. Теория фирмы / под ред. В.М. Гальперина. Санкт-Петербург : Экономическая школа, 1995.
2. Ходжсон Дж. Привычки, правила и экономическое поведение. *Вопросы экономики*. 2000. № 1. С. 39–55.
3. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / пер. с англ. под науч. ред. О.И. Шкаратана. Москва : ГУ ВШЭ, 2000. 608 с.
4. Сапир Ж. Экономика информации: новая парадигма и её границы. *Вопросы экономики*. 2005. № 10.
5. Стиглиц Дж. Информация и изменение парадигмы в экономической науке. Москва : ЭКОВЕСТ, 2003. Т. 3. № 3.
6. Эрроу К.Дж. Информация и экономическое поведение. *Вопросы экономики*. 1995. № 5.
7. Уильямсон О.И. Экономические институты капитализма: фирмы, рынки, отношенческая контрактация. Санкт-Петербург, 1996.
8. Маслов А.В. Теория інформаційного суспільства як методологічна основа теорії інформаційної економіки. URL: http://papers.univ.kiev.ua/ekonomika/articles/Information_society_theory_as_a_methodological_basis_of_the_information_economy_theory_13978.pdf (дата звернення: 12.04.2020).
9. Пирогов А.И. Информация и ее роль в управлении экономическими системами в информационном обществе. *Экономические и социально-гуманитарные исследования*. 2016. № 4(12).
10. Сангит Пол Чаудари, Джеффри Паркер, Маршалл ван Альстайн. Революция платформ. Как сетевые рынки меняют экономику. Москва : Манн, Иванов и Фербер, 2017. 304 с.
11. Kelly K. New Rules for the New Economy. Ten Radical Strategies for a Connected World. New York, 1998. P. 5.
12. Капеллошников Р.И. Экономическая теория прав собственности. Москва, 1990.
13. Пещанская И.В. Рынок как коммуникативная система и его развитие в информационном обществе : монография. URL: <http://disserwork.narod.ru/index.html> (дата звернення: 16.02.2020).
14. Мелик-Гайказан И.В. Информация и самоорганизация (методологический анализ). Томск, 1995.
15. Портер М.Е. Конкуренция. Москва, 2005. 608 с.
16. Акерлоф Дж. Ринок «лимонів»: невизначеність якості та ринковий механізм. *The Quarterly Journal of Economics*. 1970. Vol. 84. August. P. 488–500.
17. Этгертсон Т. Экономическое поведение и институты. Москва, 2001.
18. Alchian A.A., Demsetz H. The property rights paradigm. *Journal of Economic History*. 1973. Vol. 33. № 1.

References:

1. Stigler Dzh. (1995) Ekonomicheskaya teoriya informatsii [Economic theory of information]. *Teoriya firmy* [Company theory]. St. Petersburg: Economic School. (in Russian)
2. Khodzhsон Dzh. (2000) Privyichki, pravila i ekonomicheskoe povedenie [Habits, Rules, and Economic Behavior]. *Economic Issues*, no. 1. (in Russian)
3. Kastel's M. (2000) *Informatsionnaya epokha: ekonomika, obshchestvo i kul'tura* [The Information Age: Economics, Society and Culture]. Moscow: GU VShE. (in Russian)
4. Sapir Zh. (2005) Ekonomika informatsii: novaya paradigma i ee granitsy [Economy of information: A New Paradigm and Its Borders]. *Economic Issues*, no. 10.
5. Stiglits Dzh. (2003) *Informatsiya i izmenenie paradigmy v ekonomicheskoy nauke* [Information and paradigm shift in economic science]. *EKOVEST*, vol. 3, no. 3.
6. Errou K.Dzh. (1995) Informatsiya i ekonomicheskoe povedenie [Information and economic behavior]. *Economic Issues*, no. 5.
7. Uil'yamson O. (1996) *Ekonomicheskie instituty kapitalizma: firmy, rynki, otnoshencheskaya kontraktatsiya* [Economic Institutions of Capitalism: Firms, Markets, Relational Contracting]. St. Petersburg. (in Russian)
8. Maslov A.V. Teoriya informacijnogho suspilstva jak metodologichna osnova teorii informacijnoji ekonomiky [Theory of

- Information Society as a Methodological Basis of the Theory of Information Economy]. Available at: http://papers.univ.kiev.ua/ekonomika/articles/Information_society_theory_as_a_methodological_basis_of_the_information_economy_theory_13978.pdf (accessed: 12.04.2020).
9. Pirogov A.I. (2016) Informatsiya i ee rol' v upravlenii ekonomicheskimi sistemami v informatsionnom obshchestve [Information and its role in the management of economic systems in the information society]. *Economic and socio-humanitarian research*, no. 4(12).
 10. Sangit Pol Chaudari, Dzheffri Parker, Marshall van Al'stayn (2017) *Revolutsiya platform. Kak setevye rynki menyayut ekonomiku* [The platform revolution. How network markets are changing the economy]. Moscow: Mann, Ivanov i Ferber. (in Russian)
 11. Kelly K. (1998) *New Rules for the New Economy. Ten Radical Strategies for a Connected World*. New York.
 12. Kapelshnikov R.Y. (1990) *Ekonomicheskaya teoriya prav sobstvennosti* [Economic Theory of Property Rights]. Moscow. (in Russian)
 13. Peshchanskaya I.V. Rynok kak kommunikativnaya sistema i ego razvitie v informatsionnom obshchestve : Monografiya [Market as a communicative system and its development in the information society: Monograph]. Available at: <http://disserwork.narod.ru/index.html> (accessed: 16.02.2020).
 14. Melik-Gaykazan I.V. (1995) *Informatsiya i samoorganizatsiya (metodologicheskii analiz)* [Information and self-organization (methodological analysis)]. Tomsk. (in Russian)
 15. Porter M.E. (2005) *Konkurencija* [Competition]. Moscow: Viljams. (in Russian)
 16. Akerlof G. (1970) The Market for "Lemons": Quality Uncertainty and the Market Mechanism. *The Quarterly Journal of Economics*, vol. 84, pp. 488–500.
 17. Eghghertson T. (2001) *Ekonomicheskoe povedenie i instituty* [Economic behavior and institutions]. Moscow. (in Russian)
 18. Alchian A.A., Demsetz H. (1973) The property rights paradigm. *Journal of Economic History*, vol. 33, no. 1.

Аннотация. В статье исследованы информационная сущность отношений собственности и их место в экономической системе. Экономика рассматривается как коммуникационная система, а отношения собственности – как ее основной структурообразующий фактор, определяющий виды связей и характер элементов системы, структуру системы и законы ее развития. Информационная сущность собственности раскрывается в ее определении как совокупности данных, институционально оформленных в правовые нормы режима доступа к ограниченным ресурсам или благам, которые воспринимаются экономическими субъектами и превращаются в соответствующую информацию. Обращается внимание на роль разделения труда в возникновении асимметрии информации. Анализируется структура категории «собственность» касательно информационного характера ее составляющих. Определяется информационный характер спецификации прав собственности.

Ключевые слова: собственность, информационная сущность собственности, экономическая система, связи в экономической системе, транзакционные издержки, спецификация прав собственности.

Summary. The article investigates the information essence of property relations and their place in the economic system. The economy is seen as a communication system, and property relations – as its main structural factor. It is determined that ties in the economic system are a certain restriction on the freedom of action of related parties, so the types of ties that are specific to each economic system should be determined by the main structural factor, which is the dominant form of ownership. The dominant form of ownership also determines the nature of the elements of the system (primarily, decision-makers), the type of structure of the system and the laws of its development. The informational essence of property is revealed in its definition as a set of data, institutionalized in the legal norms of the regime of access to limited resources or goods, which are perceived by economic entities and converted into relevant information. The role of property relations formation in the process of maturation of the commodity economy is noted. The process of formation of the commodity economy is considered as the development of communications between economic entities. Your attention is paid to the role of division of labor in the emergence of information asymmetry. The process of buying and selling goods is seen as a process of changing the owner not only of the material essence of the goods, but also its legal and informational essence. The article indicates the determining effect of information factors in the formation of the value of goods for the buyer and the compilation of the market price. In particular, attention is drawn to the fact that the exchange process generates a number of contradictions, the main of which is the contradiction between the information request of the buyer and the seller's information proposal, which in turn consists of information about the abstract value of goods and information about its specific consumer characteristics. Thus, in the process of exchange there are embryos of information asymmetry. The structure of the category "property" is analyzed in terms of the informational nature of its components (subject, object and relations in two aspects – between subject and object and between subjects about the object). The informational character of the specification of property rights is determined as an exact definition not only of the subject of property, but also of its object, as well as the way of endowing it. The author emphasis on the need for a clear specification of property relations as the basis for the stability of the economic environment and the condition of dynamic economic development.

Keywords: property, information essence of property, economic system, connections in economic system, transaction costs, specification of property rights.